

המחלקה לחינוך תשע"ה 2015-2914

שם הקורס: מטרת חינוכיות והצדקתן

מס' קורס: 0129-2-0305

שם המרצה: ד"ר אריק שגב

יעדי ההוראה:

מקובלת התפיסה שנקודת המוצא של כל תהליך חינוכי, (שנעשה מתוך תכנון ושיטה), הנה הגדרה של מטרת התהליך החינוכי ותיאור הרציונאל בבחירה של מטרה זו – למה דווקא מטרה זו ולא אחרת. אלא שמעבר לקבלה של הנחה זו מתעוררת ביקורת מצד הוגי חינוך שונים הגורסים כי הדיון במטרות החינוך הוא דל, וכי עיקר תשומת הלב ניתנת לתהליכים של מדידה והערכה.

הקורס יתחיל אם כן בבחינת היתרונות של חשיבה ופעולה מוכוונות מטרה, וימשיך להצגת מספר אבחנות ביחס לדלות הדיון במטרות. לשם כך נעזר בהבחנותיו של הפילוסוף של החינוך Gert Biesta. מכאן נצא לסקירה של דרכים להגדרת מטרות חינוכיות ונעבור לבחינת דרכים להצדקתן. הצדקה של מטרה חינוכית שאובה מהנחות מטאפיזיות-אתיות, בין אם מודעות ובין אם לאו. כאן נעמיק מעט בגישה של מייקל היומר (Michael Huermer) כפי שמוצגת בספרו Ethical Intuitionism. בסיום נחזור להגיון הקורא לחשיבה ופעולה מוכוונות מטרה ונבחן את השלכותיו על התהליך החינוכי. בחינה זו תוביל לשאלה האם הביקורת על דלות השיח במטרות לא כוללת סתירה פנימית ולמעשה מובילה לחיזוקן של מגמות המדידה והערכה בחינוך ולהידלדלותו ככלל. כמו כן נבחן האם האתיקה האינטואיציוניסטית ופיתוחים שלה יכולים לתת מענה.

פרשיות לימודים, ייתכנו שינויים

1. מטרת חינוכיות והצדקתן כנקודת המוצא של התהליך החינוכי ויתרונותיה של חשיבה ופעולה מונחית מטרה – ואצלאוויק, פיש וינלר, שינוי; מודל חשיבה ופעולה מוכוון מטרה.
2. דלות הדיון במטרות חינוכיות א – גרט ביאסטה
3. דלות הדיון במטרות חינוכיות ב – אבירם
4. דלות הדיון במטרות חינוכיות ג – מקינטיר
5. הגדרה של מטרות חינוכיות א – סקירה של צבי לביא
6. הגדרה של מטרות חינוכיות ב – שרה גורי-רוזנבלית
7. הגדרה של מטרות חינוכיות והצדקתן ג – צבי לם; ר.ס. פיטרס
8. הצדקה של מטרות חינוכיות א – צבי לם + גרט ביאסטה
9. הצדקה של מטרות חינוכיות ב – מייקל היומר
10. הצדקה של מטרות חינוכיות ג – מייקל היומר
11. ביקורת חשיבה ופעולה מוכוונות מטרה א – שלמה בק, שגב ואבירם – השלישי המוצא
12. ביקורת חשיבה ופעולה מוכוונות מטרה ב – ג'ון וודן, אפלטון, ויטגנשטיין, הרמב"ם
13. ביקורת חשיבה ופעולה מוכוונות מטרה ג – סיכום

דרישות והרכב ציון הקורס:

חובת נוכחות – תנאי הכרחי

ביצוע מטלת סיום:

אפשרות א:

כתיבת נייר עמדה 1500-2500 מלים המבסס עמדה ביחס לנושא מטרות חינוכיות והצדקתן. יש להגדיר סוגיה, שאלה, לבחון אותה ולנקוט עמדה מבוססת ביחס אליה. יש להתייחס לשלושה רכיבים מהסילבוס. אפשרות ב.

יש לצטט שלושה קטעים מתוך רשימת המקורות (100-400 מלים כל קטע). לתאר מה נאמר בקטע, באיזה הקשר, מה הטענה המרכזית בכלל של הכותב ולהגיב לטענה זו מתוך התייחסות לנושא מטרות חינוכיות והצדקתן. היקף כלל העבודה כולל הציטוטים עד 2500 מלים.

את העבודות יש להגיש בהתאם להנחיות המחלקה למייל arik.segev@gmail.com

מדדים לבדיקה:

1. ביטויים לקיומו של תהליך עבודה אישי ועצמאי (עם זאת, אין דרישה לכוון לחדשנות או מקוריות, על אף שבהרבה מקרים זה מרשים), 50%
2. ביטויים להבנה של הסוגיות שעומדות על הפרק ואשר הוצגו בקורס 10%
3. ביטויים להכרת הרעיונות של ההוגים השונים, הכרת הספרות 10%
4. בהירות בהצגת הרעיונות, ובנית מהלך הגיוני 10%
5. עזרה בהצגת מאמרים במסגרת השיעורים - רפרטים 10%
6. השתתפות פעילה 10%

רשימה ביבליוגרפית

אבירם, רוני, (1999) לנווט בסערה: חינוך בדמוקרטיה פוסט-מודרנית, תל אביב: מסדה. עמ' 43-67, ובעיקר עמ' 55-59.

אפלטון (1997) כל כתביו, כרך א, מנון, ירושלים: שוקן, עמ' 414 – 462.

אפלטון (1999) כל כתביו, כרך ב, פוליטיאה ו, ירושלים: שוקן, עמ' 379-420.

לביא צבי, אתגרים בחינוך, עמ' 103 – 130 (מיפרט מטרות חינוכיות). (1998, מהדורה שמינית).

לם, צבי, (1973), הגיונות סותרים בהוראה, תל-אביב: ספריית הפועלים. עמ' 93-150, ובעיקר 150-130.

נתיבים להוראה משמעותית, משרד החינוך תשע"ה.

רבי משה בן מימון, שמונה פרקים, ובעיקר הפרק השישי. בהוצאת עם הספר עמ' 332 - 333 משנה, פרקי אבות

שגב, א. אבירם, ר., תכלית החינוך ומרכיביו: בעקבות "השלישי" מאת שלמה בק, בתוך: בק, ש. (עורך), מידע, ידע ודעת – הקשרים חינוכיים, מכון מופ"ת, 2015.

שרה גורי רוזנבליט (2014) תכנון לימודים, הוראה והערכה, עמודים 163 – 185, "מטרות במערכות חינוך ולמידה".

Adler, Mortimer (1988) Great books, democracy and truth, *Educational Studies*, Fall/Winter 1988, 19.3/4, pp. 290-302.

Biesta, Gert (2009) Good education in an age of measurement: on the need to reconnect with the question of purpose in education, *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 21: 33-46.

Huemer Michael (2005) Ethical Intuitionism, pp. 224 – 253.

Peters, Richard Stanley (1970b) Education and the educated man, *Journal of Philosophy of Education*, 4.1, pp. 5-20.

White, John, 2010, Why general education? Peters, Hirst and history, *Journal of Philosophy of Education*, 43.S1, pp. 123-41.

Wooden, John, On the differences between Success and grades, TED